26ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7021 — 9 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1909 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ — 1 ՍԵՊԹԷՄԲԵՐ 1327 — 22 Février 1909 — 26me année — N. 7021

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՕԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80 Ղ.
» » վեցամսեայ	45 »
Դուս

բանի կրնանք վերագրել մեր կղերին և կարգ մը պանպանողական աշխարհականներուն խուլ պայքարը դաշնակին դէմ և անոր վատարմը մեր եկեղեցիին, գիտնալով որ հիմակուան ճաչակները չատ տարբեր են մեր նախահայրերուն ճաչակներէն և հիմակուան մարդերուն համար դաշնակը այն է՝ ինչ որ էր ծնդղան անոնց համար։ Մ'ըք ազէկ է, ծնդղաններու խժալուր աղմուկով ժողովուրդը ձանձրացնել և ուժացնել՝ եկեղեցիին՝ թէ դաշնակին ներդաշնակ ձայնովը արծարծել մեր ժողովուրդին սիրտին մէջ մարելու մօտ եղող կրօնքի բոցը։ Անոնք որ կը վախնան թէ դաշնակին մեր եկեղեցիին մէջ գործածուիլը օտարամուտ սովորութիւն մը կ'ըլլայ, թո՛ղ դիտնան որ մեր եկեղեցիին մէջ անակ օտարամուտ բաներ կան որ, դաշնակին գործածութիւնը չի կրնար բաղդատութեան դրուիլ անոնց հետ։ Ժողովուրդներու մոլեռանդութիւնը միշտ թումբեր կանգնած է ժամանակին և կրօնքին մէջ և, բայց առաջինին հոսանքը այնքան ուժգին է որ թումբերը տեղի տուած են և կրօնքը միշտ ժամանակին պահանջումներուն հետեւած է։ Ա՛լ ժամանակն է, թոթուենք մեր վրայէն նախապաշարումներուն հինցած վերարկուն, նուազ մոլեռանդ ըլլանք ու դիտանք որ ժողովուրդը եկեղեցիին համար ստեղծուած չէ, այլ եկեղեցին ստեղծուած է ժողովուրդին համար։ Չեմ բաներ թէ հրաժարինք մեր եկեղեցիին նուիրական աւանդութիւններէն, այլ հանդուրժինք կիսաթավ լրջօրեն հետ որ, «Աւանդութիւնները պահել՝ աղդի մը գոյութեան պայմանն է, բայց անոնցմէ խուսափիլ դիտալ՝ աղդի մը յառաջդիմութեան պայմանն է։»

ՑԻՊԷ

ՕՍՄ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎ

Ա. ՆՍՏԱՊԵՊԶԱՆ

Լ.Բ. ՆԻՍ 7 Փետրուար 1909

Շաբաթ օրը Երեսփ. Ժողովին նիստը բացուեցաւ ժամ 8ին՝ Ամէտ Բիզա պէյի առենապետութեամբ։ Առենական գործոնութիւնները կատարուելէ ետքը, չարունակուեցան փոխառութեան պայմանագրութեան վիճաբանութիւնները։ Վերջին յօդուածին վրայ, որ կը տրամադրէր թէ պայմանագրութեան գործադրութիւնը ելմտական նախարարութեան անկ է, թեր ու դէմ վիճաբանութիւններ կատարուեցան և Ժողովը մեծամասնութեամբ ընդունեց այդ յօդուածը։ Ցետոյ Գարասօ էֆ. գիր մը ներկայացուց դիւանին և առաջարկեց մերժել 1904ի փոխառութեան վերաբերող և Պանքային աւանդ թողուած 50,000 պարտատոմսերը պանքային վճառելու խնդիրը, ըսելով որ վճառակար է Օսմ. կառավարութեան։ Ատոր վրայ բաւական վիճաբանութիւն կատարուեցաւ։ Ոմանք առաջարկեցին ելմտական նախարարը հրաւիրել՝ բացատրութիւն տալու համար, սակայն յանձնաժողովին տեղակալներ ձգվիտ պէյ պատասխանեց թէ փոխառութիւնը կնքող ելմտական նախարարը հրաժարած է և նորն ալ խնդիրէն տեղեկութիւն չունի, որով այդ առաջարկութեան ընդունելութիւնը անկարելի է։ Մէկ քանի երեսփոխաններ սա առաջարկութիւնը ներկայացուցին, որ քուէի դրուելով մեծամասնութեամբ մերժուեցաւ։

«Կը պահանջուի տեղեկութիւն ուզել ելմտական նախարարէն թէ փոխառութիւնը կնքուելու պահուն Պանքայէն դատ սեղանաւորական ուրիշ հաստատութեանց ալ դիմում եղած է։ Նաև թէ 1908ի այդ փոխառութեան յատկացուած հասոյթներուն վրայ ուրիշներ ալ աւելցնելով ընդհանուր փոխառութիւն մը կնքել կարելի՞ է թէ ոչ։»

Ցետոյ քուէարկութեան դրուեցաւ պայմանագրութեան ամբողջութիւնը որ 41ի դէմ 147 ձայնով ընդունուեցաւ։ Ապա ձեռք առնուեցաւ թուրքերէնէն պատերազմին տուգանք խնդիրը։ Բրիչդիսյի երեսփոխան Հասան պէյ պահանջած էր որ այդ պատերազմէն վնասուող անհատներու սահմանուած գումարը առանց երկրորդ պարտքերուն հաշուոյն մէջ անցընելու, նոյնութեամբ և հնչուն դրամով հատուցուի։ Ելմտական նախարար ԲիթՅՕ պէյ յայտարարեց թէ հիլէն կառավարութենէն 100,000 ոսկի առնուած էր, մինչ դեռ պատերազմէն վնասուող անձերու պահանջքը 150,000 ոսկի էր։ Վերոգրեալ 100,000 ոսկէին 84,000ը օսմ. հատակներու կը վերաբերէր և 16,000ն ալ օտար հպատակներու։ Այդ 84,000էն, եղած դիմումներու վրայ, 39,000 ոսկիի «ալբկի» տրուած էր, 1145ը հնչուն դրամով վճարուած, 3421ը հաշուակցուած և մնացած 8244 ոսկին ալ, Բ. Դրան հաւանութեամբ, որոշուած էր յառաջիկայ տարին կատարուելիք ելմտական գործողութիւնները մը վճարել։ Մամուրաշ էֆ. հարցուց թէ օտար հպատակներուն ինչու բաժին հանուած էր հատուցումէն։ Ելմտական նախարարը պատասխանեց թէ հելլէն կառավարութենէն առնուած դրամը միասուռ անհատներուն համար էր, որով հարկ էր հատուցում մը ընել այդ պատերազմէն միասուռ օտար հպատակներուն ալ։ Վէհպի էֆ. հարցուց թէ այդ դրամները ինչու մինչեւ հիմա տէրերուն չէին վճարուած։ Նախարարը պատասխանեց թէ այդ թուականին եղած դիմումի մը վրայ 50,000 ոսկին թէպէտ վճարուած էր, սակայն ժողովրդեան մէկ մասը կը յայտարարէր որ տրուած դրամները անբաւական էին եղած միասուռներ դարմանելու։ Ատոր վրայ Բ. Դրան մէջ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, բայց մարմինը մինչեւ որ իր աշխատութիւնը աւարտեց, դրամը, ըստ սովորութեան, ուրիշ տեղ ծախսուած էր և ելմտական գանձուն մէջ դրամ չէր մնացած, որով կարելի չէր եղած վճարում մը ընել։ Նախարարին այս պատասխանը ծիծաղներով ընդունուեցաւ։ Երեսփոխաններուն կողմէ։ Նախարարին առուած բացատրութիւնները մեծամասնութեամբ բաւական համարուեցան։

Հարցուեցաւ թէ թուրքերէնէն պատերազմին ատեն մեռնողներու որբերուն և այրիներուն համար կատարուած հանգանակութեան գումարը ինչ եղած էր։ Նախարարը պատասխանեց որ կայս. Իրատէ մը թէեւ հրամայած էր հելլենական պատերազմի տուգանքէն 200,000 ոսկի յատկացնել զինուորական հանգստեան թոշակի մնուցկին, սակայն ելմտական գործերու նախորդ վիճակին բերմամբ, հազիւ քսան հազար ոսկի վճարուած էր։ Նախարարը յարեց թէ պատերազմական չորս միլիոն ոսկիի տուգանքը ո՛ւր որ ծախսուած էր, այդ դրամն ալ նոյն վիճակին ենթարկուած էր։ Վերոգրեալ այրիներու և որբերու հանգանակութենէն 69,000 ոսկի, մանաւոր յանձնաժողովին 1316 դեկտ. թուական պաշտօնագրով, ելմտական գանձուն փոխ տրուած էր հարիւրին եօթը տոկոսով, սակայն դժբախտաբար ելմտական գանձը իր այդ պարտքին փոխարէն մինչեւ հիմա փարա մը իսկ չէ վճարած։ Նախարարը ըսաւ թէ այդ 69,000 ոսկին տոկոսովը հանդերձ նշանակուած է յառաջիկայ 1325 տարուան ելմտացոյցին մէջ, որով պիտի հատուցուի։ Նախարարին այս խօսքերը ծափահարութեամբ ողջունուեցան։ Երեսփոխան Խամալիչ Հագգը պէյ առաջարկեց ելմտական նախարարին՝ այդ 200,000 ոսկին հատուցանել զինուորական հանգստեան թոշակի մնուցկին, քանի որ 4 միլիոն ոսկին զինուորները չտած են և այդ մնուցկին հասոյթներն ալ անբաւական։ Նախարարը յայտարարեց թէ նոյն մնուցկին հասոյթը 169,000 ոսկի է, որ եթէ անբաւական ըլլայ, մնացածը ելմտական գանձը պիտի ամբողջացնէ։ Ժողովը մեծամասնութեամբ բաւական նկատեց այս բացատրութիւնները։

Ելմտական նախարարը յետոյ սա բացատրութիւնները տուաւ Պրուսայի խոզամներու տասանորդին համար։—«1320ին որոշուեցաւ Պրուսայի Ջուրի ճամբաներուն բարենորոգմանը անհրաժեշտ եղած 20,000 ոսկիին համար մէկ դրուշ աւելցնել խոզակի տասանորդին վրայ, սակայն 1321ին ելմտացոյցին հաւասարակշռութեանը համար, որոշուեցաւ ամէն կողմ 1 դրուշ 60 սանդիմ աւելցնել խոզակի տասանորդին վրայ, որով Պրուսայի նահանգին այդ տասանորդն ալ բարձրացաւ 14 դրուշ 6 սանդիմի։ Նկատելով որ այդ պարագան մեծապէս պիտի վնասէ ժողովրդեան, որոշուեցաւ Պրուսայէն ալ, միւս բոլոր նահանգներուն պէս, 13 դրուշ 10 սանդիմ առնել իբրեւ խոզակի տասանորդ։ Միայն այդ նահանգին ջուրի ճամբաներուն չինութեանը համար մէկ դրուշ կ'առնուի։»

Այս բացատրութիւնն ալ բաւական նկատուելէ ետքը ձեռք առնուեցաւ ծխախոտի Ռէժիին նկատմամբ եղած հարցմնդումը։ Ելմտական նախարարը յայտարարեց.— «Ռէժիին թէեւ ժողովրդեան ու երկրագործներուն օգնելու համար կազմուած ընկերութիւն մըն է, սակայն պայմաններէն չատերը չի գործադրեր։ Թէեւ պարտաւոր է գնահատիչներու միջոցաւ ծխախոտներու գիները սահմանել, սակայն այդ գործողութիւնը ուղղակի ինք կը կատարէ։ Երէկ պաշտօնագիր մը ուղղուելով Ռէժիի գոմիսէրութեան՝ ծանուցուեցաւ զեկուցանել Տնօրէնութեան թէ Ռէժիին եթէ գին սահմանելու գործը չարունակէ ինք կատարել, կայս. Կառավարութիւնը իրեն կը վերապահէ իր գործելու ազատութիւնը։» Տրամայի երեսփոխան Ռիզա պէյ խօսք առնելով ըսաւ որ Ռէժիին թէ՛ երկրագործներուն և թէ վաճառականներուն հետ պէտք եղածին պէս չի վարուիր, որով երկրագործները ու վաճառականները կը մնասուին։ Ռիզա պէյ առաջարկեց Ժողովին՝ որոշել թէ ելմտական նախարարութեան կողմէ ղրկուած վերոգրեալ պաշտօնագիրը բաւական է թէ ոչ և թէ այդ մասին ի՞նչ միջոցներ ձեռք առնելու է։ Նախարարը պատասխանեց թէ ինք չէր ըսած որ այդ պաշտօնագիրը գրուելով ամէն բան եղած լինցած կը համարուի. ելմտացոյցի ծրագրին մէջ այդ մասին ընդարձակ տեղեկութիւններ տրուած են, որով տորքնութիւնէն ետքը որոշում մը տալ աւելի յարմար կ'ըլլայ։ Երեսփոխաններէ ոմանք ըսին թէ Ռէժիին եթէ պայմանները չյարգէ, կառավարութիւնը իրաւունք ունի պայմանագրութիւնը ջնջելու։ Ելմտական նախարարը պատասխանեց թէ Ռէժիի կողմէ իր յանձնառութեանց չգործադրելը մինչեւ մէկ ատենան անհոգութեան հետեւանք է և թէ լուրջ առաջարկութիւններ ընելով պէտք է արդիւնքին սպասել. եթէ նորէն կարեւորութիւն չտայ, պայմանագրութիւնը ջնջելու խնդիրը այն ատեն միայն կրնայ նկատուելու առնուիլ։

Այս բացատրութիւններն ալ բաւական նկատուեցան։ Կարգը եկած էր Կ. Պոլսոյ տուրքերու խնդրոյն։ Ելմտական նախարարը յայտարարեց թէ նախորդ շրջանին Կ. Պոլսոյ ժողովուրդը ամէնէն աւելի վնասուած է, վասն զի զինուորական ծառայութենէ և այդ կարգի ուրիշ ծառայութիւններէ ղրկուած է։ Տուրքերու գանձման համար 1308ին պատրաստուած կանոնագիր մը կը տրամադրէ տուրքերու գանձման համար պարտքի տիրոջ շարժուն տուցուած քները վաճառել և ամսաթոշակներուն հետ ալ հաշուակցիլ. այդ կանոնագիրը թէեւ կայս. Իրատէով վաւերացած էր, սակայն կարելի չէր եղած գործադրել. նաեւ հասոյթներու գանձման կանոնագրին տրամադրութեանց համաձայն Կ. Պոլսոյ մէջ տուրքերու գանձման ձեռնարկելն ալ անկարելի էր։ Սահմանադրութիւնը հրատարակուելէ ետքը այդ կանոնագիրը, Կ. Պոլսոյ մէջ գործադրութիւնը կարելի ընծայելու վիճակին վերածուելով, Բ. Դրան ղրկուած էր, սակայն երեք ամիս է պատասխան մը առնուած չէ։ Երեսփոխան մը դիտել տուաւ թէ Տպագրական Օրինագիծը չուտով ղրկուած էր։ Նախարարը յարեց թէ Կ. Պոլսոյ տուրքերուն անգանձելի մասը 2,800,000 ոսկիի կը հասնի։ Նախարարը կարդաց կպուածական տուրքի պարագ ունեցողներու անունները, որոնց մէջ կան էջուլ-հիւսա էֆ. 118,000 դրուշ, Նէճիպ Մէլհամիէ փաշա՝ 82000, Մէմտուհ փաշա՝ 60 հազար, Սեհնեկապետ Ֆայիզ պէյ՝ 40,000, Իզզէդ փաշա՝ 59,000, Զէքի փաշա՝ 18 հազար, Նախկին սպարապետ Բիզա փաշա՝ 40,000 և այլն։ Նախարարը բաւական թէ գանձումի համար թէեւ ատենց ծանուցագիր ուղղուած և հաւաքիչ ալ զրկուած է, սակայն ատենցմէ և ոչ մէկը պատասխանած է։ Մէկ քանի երեսփոխաններ առաջարկեցին դատարանի դիմել։ Նախարարը պատասխանեց թէ իր ձեռքը գտնուած կանոնագիրը այդ տեսակ արտօնութիւն մը չի տար. եթէ այդ տեսակ կանոնագիր մը պատրաստուի, իսկոյն պէտք է ջնջը պիտի գործադրուի։ Նախարարը բաւական թէ Կ. Պոլսոյ կալուածական տուրքը տարեկան 350,000 ոսկի է։ Հարցասխդման տէրը՝ Գոնիայի երեսփոխան Վէհպի էֆ. ըսաւ թէ նահանգներու մէջ մինչդեռ աղքատ գիւղացիները երկնց մացառներն իսկ վաճառելով տուրքերը կը վճարեն, Կ. Պոլսոյ մէջ 10-20,000 դրուշ ամսաթոշակ ստացող փաշաներու և պէյերու վրայ այդքան առնելիք կը մնայ։ Այդ առթիւ Վէհպի էֆ. կարդաց տուրքէ պարտք ունեցողներու հետեւեալ ցուցակը.

Թահսին փաշա՝ 188,603 դրուշ, Ահմէտ Մխհամդ էֆ. 76,258, Աբրահամ փաշա 52,115, Շէյխ-իւլ-Իսլամի փեսայ Տոքդ. Ճէմիլ փաշա՝ 21,430, Տքդ. Բասիմ փաշա 11,920, Նէճիպ Մէլհամի 82,875, Էջուլ-հիւսա 118,000, Մէմտուհ փաշա 46,412, Ֆայիզ պէյ 41,643, Իզզէդ փաշա 59,628, Բամի փաշա 117,023, Բաղրով փաշա 25,696, Զէքի փաշա 191,730, Սատէտ-տին փաշա 21,657, Սենեկապետ Զէքիր պէյ 16,818, Նորոգութեանց տնօրէնի օգնական Կոլիով պէյ 24,524, Պէյդ-իւլ-մոլ 24,884, Հանիպ պէյ 12,666, Եալէր պէյ 53,700, Սապրի պէյ 147,156, մաքսային նախորդ խորհրդական Մէհմէտ Ալի պէյ 11,306, թարգմանութեան սենեակէն Նէճիպ պէյ 18,268, մաքսային Խորհուրդին անդամ Բաղրով պէյ 18,078, հեռագրական նախորդ վերատեսուչ Հիւսէյին Հասիպ պէյ 25,783, Հրամանատար Շէվքէդ փաշա 25,471, Շէֆիզ-էլ-Մուէյէտ պէյ 18,883, Կէօչէօղլը Ճակոբ էֆ. 997,226, Թանդարանի տնօրէն Համտի պէյ 88,000, Եանեայի կուսակալ Նազրմ փաշա 88,924, Սառոյցի գործարան 802,000, Նախկին Եպարքոս Սայիտ փաշա 920,724։

Ելմտական նախարարը յայտարարեց թէ Սայիտ փաշա նոյնքան առնելիք ունի։ Այս ցանկը կարդացուած միջոցին աղմուկներ և հեգնական ծափահարութիւններ տեղի կ'ունենային։ Վէհպի էֆ. ըսաւ թէ նախորդ սենեկապետ Բաղրով փաշա միայն թաղապետական Զ. շրջանակին մէջ 165 կալուած ունի՝ 180,000 ոսկի արժէքով. յետոյ հեգնութեամբ սա յայտարարութիւնը ըրաւ.— «Բան մը կը մտածեմ. այս խեղճերը պիտի վնասուին։ ի՞նչպէս պիտի վճարեն այդ գումարները։ կարծեմ թէ աւելի աղէկ պիտի ըլլայ նոյն գումարները Անատոլիի ու Ռումելիի աղքատ ժողովուրդներէն գանձել։» Ժողովը ծիծաղներով ու ծափահարութիւններով պատասխանեց. Ելմտական նախարարը, եղած հարցումին մը պատասխանելով, ըսաւ թէ տուրքերու գանձման մասին Կ. Պոլսոյ համար առանձին կանոնագիր մը չի կրնար պատրաստուիլ. միայն թէ հիմակուան կանոնագրին տրամադրած յանձնաժողովներու կազմութիւնը խնդրուած է Բ. Դրունէն։ Տրուած բացատրութիւնները բաւական նկատուեցան։

Բան վայրկեանի դադարէ մը ետքը առանձը վերստին բացուեցաւ։ Ձեռք առնուեցաւ կրթական նախարարէն պահանջուած կարգ մը բացատրութիւններու խնդիրը՝ այսինքն թէ վարժարանի ուսանողները նուազահանդէսներով և թատերական ներկայացումներով կը զբաղին, յանձնարարականներով ուսանողներ կ'ընդունուին, Պուխարայէն ու Հնդկաստանէն եկած մէկ քանի ուսանողներ մերժուած են, Սուլթանիէ ու Միլքիէ վարժարաններուն մէջ կրօնագիտութեան ու բարոյականի դասախօսութեանց ժամերը զեղչուած են, կրթական ծախքին յատկացուած դրամները տարբեր նպատակներու կը ծախսուին, ուսուցիչներու ամսաթոշակներուն միջեւ մեծ անհաւասարութիւններ կան ևայլն։ Նախարարը առանց ամէնուն ալ պատասխանելով ըսաւ թէ ուսանողներուն արգիլուեր է թատերական ներկայացումներով ու նուագահանդէսներով զբաղիլը, թէ յանձնարարականով ընդունուած ուսանող չկայ, թէ Պուխարայէն ու Հնդկաստանէն եկած աղաք իբրեւ ունկնդիր ընդունուած են, թէ բարոյագիտութեան ու կրօնագիտութեան դասերու ժամերը ուրիշ նախարարի մը օրով զեղչուած են, թէ կրթական ծախքին դրամները իրենց նպատակին պիտի յատկացուին և թէ ուսուցիչներու ամսաթոշակներուն միջեւ անհաւասարութիւն չկայ։ Հարցուեցաւ նախարարին թէ կայրերու յատուկ վարժարանին հանգամանքութեան արդիւնքը ի՞նչ եղած է։ Նախարարը պատասխանեց.—«Այէք ունեցողներուն վարժարան դնելու անկարող ենք. նոյն մեր այս ցաւին դարմանը ընենք, յետոյ կոյրերունը կը խորհինք։» Նախարարը նաեւ յայտարարեց թէ կրթական հասոյթը 290,000 ոսկի է և ծախքը 448,000 ոսկի։ Վերջապէս ժողովը բաւական նկատեց տրուած բացատրութիւնները։

Նախորդ նիստին մէջ որոշուած էր Շէյխ-իւլ-Իսլամը հրաւիրել կարգ մը բացատրութիւններ տալու, սակայն Շէյխիւլ-Իսլամը դրաւոր կերպով պատասխանած էր, ըսելով որ պահանջուած բացատրութիւնները իրեն չենն պատկանիր։ Այս պատասխանը չընդունուելով, որոշուեցաւ շաբաթ օրուան համար նորէն հրաւիրել։ Տէրսիմի աւազակներու մասին տրուած գրութեան մը համար որոշուեցաւ հարկ եղած բացատրութիւնները ստանալ։ Հանրօգուտ չինութեանց նախարարն ալ հրաւիրուած էր թէեւ, սակայն հարցասխդման առարկայ եղած խնդիրները ուսումնասիրութեան ու քննութեան կարօտ ըլլալով, պայմանաժամ խնդրած էր. հետեւաբար յառաջիկայ շաբաթ օրուան յետագուեցաւ։ Ատենապետը ծանոյց թէ ասկէ վերջը ընդհանուր հիստերը շաբաթ, երկուշաբթի ու չորեքշաբթի տեղի պիտի ունենան ժամ 5էն 12. իսկ միւս օրերը յանձնաժողովները պիտի գումարուին։

* * *

Սահմանադրութեան վերաքննիչ յանձնաժողովը երէկ շարունակեց իր աշխատութիւնները։ 40րդ յօդուածին վրայ սա յաւելումը եղաւ.— «Անհատ մը երկու պաշտօնի ամսաթոշակ չի կրնար ստանալ։» 78րդ յօդուածը նոյնութեամբ ընդունուեցաւ։ 79րդ յօդուածը բոլորովին ջնջուելով 48րդ և 49րդ յօդուածներուն մէջ տեղը սա յաւելումը եղաւ.

«Ընդհանուր ժողովին անդամներէն և ոչ մէկը, առանց իր պատկանած ժողովին որոշման և առանց հաստատուած ոճիրի, չի կրնար հետապնդուիլ ու բանտարկուիլ։ Անդամ ընտրուելէն առաջ սկսուած հետապնդումները մինչեւ որ ժողովին որոշումը չյետաձգուին, կը շարունակուին։ Երբ անդամի մը համար բացարձակապէս և ըստ օրինի հաստատուի թէ չի կրնար ընտրուիլ, դադրեալ իր պատկանած ժողովին որոշումովը անդամակցութենէն կը դադրի։»

81էն մինչեւ 84րդ յօդուածները նոյնութեամբ ընդունուեցան։ 85րդ յօդուածին վրայ սա պարբերութիւնը աւելցաւ.— «Պատական բոլոր պաշտօնեաներուն իրենց պարտականութեան կիրառումէն առաջ եկած դատերը հանրային դատաբաններուն կը վերաբերին։» 86էն մինչեւ 91րդ յօդուածները նոյնութեամբ ընդունուեցան։ 92րդ յօդուածին վրայ յաւելում մը եղաւ Դերագոյն Ատեանին համար, զոր պիտի կազմեն Մերակոյտին անուանուած անդամներուն մէկ երրորդը և ընտրուած անդամներուն երկու երրորդը։ Գերագոյն Ատեանը, երբ պէտք ըլլայ, կայս. Իրատէով պիտի գումարուի և պիտի զբաղի նախարարներու, վճռաբեկ ատեանին նախագահին ու անդամներուն և Ընդհանուր ժողովին նախագահին ու անդամներուն դատերով։ 92էն մինչեւ 118րդ յօդուածները բարեփոխութեամբ կամ նոյնութեամբ ընդունուեցան։ 119րդ յօդուածը ջնջուեցաւ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՍԻՄԵՐ

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱՆՆԵՐՆ ԽՆԴԻՐԸ.— Երէկ առնուած վերջին լուրի մը նայելով, Ռուսերոյ արտաքին գործոց նախարար Պ. Իզվոլսքի ծանուցագիր մը տուեր է Բեռլսպուրկի օսմ. դեսպանատան և յայտարարեր է որ Ծէրտինանտի ընդունելութեանը պատուն, որ հարկեցուցէլ պարագայ մը է, արքայավայել պատիւներ ընծայելու մասին։

—Թուրք լրագիրները քիչ չատ կը քննադատեն Ռուսերոյ ընթացքը և իրաւամբ դիտել կուտան թէ ի՞նչ տարբերութիւն կրնայ ըլլալ Ծէրտինանտի թագաւորութիւնը չճանաչելուն և մինչ կողմէ անոր արքայավայել պատիւներ ընծայելուն մէջեւ։

—Ռուսերոյ դեսպանը, շաբաթ օրը, Բ. Դուռը երթալով խնդիրը պաշտօնապէս հաղորդեց։

—Բ. Դուռը այդ խնդրոյն համար շաբաթ օրը հեռագրով հրամանագիր տուաւ օսմ. դեսպաններուն, որոնց մէկ քանիին տուած պատասխանները կը հաստատեն վերոգրեալ տեղեկութիւնները։

—Բեռլսպուրկի օսմ. դեսպան Թիւրխան փաշա, Վլատիմիր մեծ դուքսին յուղարկաւորութեանը ներկայ գտնուելով, մեծ տէրութեանց դեսպաններուն օրինակին պիտի հետեւի։

ԹԱՒՐԷԶԻՆ ԵՒ ԱՒՍՏՐԻՍ.— Աւստրիոյ դեսպանատան առաջին թարգմանի Պ. Բոլոսա, երէկ, Բ. Դուռը գնաց և Եպարքոսին ու հանրօգուտ չինութեանց նախարար Նորատունկեան էֆ.ի հետ խորհրդակցեցաւ Պոսնայի ու Հերսէգի համաձայնութեան վերաբերեալ բրոդոքոլին նկատմամբ։ Երէկ իրիկուն ուշ ատեն եպարքոսը սա յայտարարութիւնը ըրաւ թուրք լրագրի մը թղթակցին.

«Այո, Պ. Բոլոսա այսօր եկան և բրոդոքոլին նկատմամբ խորհրդակցութիւններ կատարեցինք։ Պիտի հարցնէք թէ ի՞նչ էին տեղի ունեցած խորհրդակցութիւնները։ Բրոդոքոլին պարունակութեանց մէջ կարգ մը նորութիւններ կան, ատոնք կը քննուին։ Հետեւաբար բուն իսկ բրոդոքոլը ընդունուած է։»

Նախարարաց Խորհուրդը վաղուան նիստին մէջ նորէն պիտի քննէ բրոդոքոլը։ յետոյ երկու օրինակ պատրաստուելով, Օսմ. Կառավարութեան կողմէ եպարքոս Հիլմի փաշա և Աւստրիոյ կողմէ ալ կ. Պոլսոյ աւստրիական դեսպան Բալլիվիցինի մարքիզը պիտի ստորագրեն։ Ստորագրութեան թուականէն տասնհինգ օր ետքը Աւստրիա մէկ անգամէն պիտի վճարէ դրամական հատուցումը՝ երկուքուկէս միլիոն ոսկի։

ԲԼԻԹԻՍ ԱԿՈՒԹ ՓԱՇԱ. որ Եգիպտոսէն հեռագրով հոս հրաւիրուած է, ներքին գործոց նախարար պիտի ըլլայ։

ՍԼԱՄՏԱՆՑՈՑԻ համար Բ. Դրան մէջ կազմուած յանձնաժողով մը, որուն կ'անդամակցի նաև Պ. Շառլ Լօռան, երկու օրէ ի վեր կը գումարուի և խորհրդակցութիւններ կը կատարէ.

ՍԼԱՄՏԱՆՑՈՑ ԹՈՒՄԱՆԱՆԸ.—Նախարարաց Խորհուրդը որոշեց առայժմ յետաձգել ելմտական Թուականը փոխելու և եւրոպական ժամացոյցը ընդունելու ծրագրին կիրառումը։

ՍԳԻՏՈՅԻՆ արտասովոր պատուիրակ կարգուեցաւ Այտընի կուսակալ Բէյզատ փաշա։

ԵԱՆԵՆԱՑԻ կուսակալ կարգուեցաւ Գալաթիմոնիի կուսակալ և Վանայ երբեմնի արիւնարբու կուսակալ Ալի Բիզա որուն իբրեւ Գալաթիմոնիի կուսակալ յաջորդեց Պինկազիի նախորդ կուսակալ Էօմէր Ալի պէյ։

ԱՅՏԸՆԻ կուսակալ կարգուեցաւ հեռագրական ու թղթատարական վերատեսուչ Կալիպ պէյ։

ԴԱՏԱՒԱՆԸ նախարարութիւնը որոշեց որ դատաւորներու առեւտրական դատարաններու վերաքննիչ ատեանը նահանգներու կեդրոնական հուգուգի դատարանը ըլլայ, որով Կ. Պոլսոյ վերաքննիչ ատեանը հուգուգի դատարանը փոխադրուած է։ Իզատ կը քննադատէ այս որոշումը, ըսելով որ Երեսփ. Ժողովին կողմէ վաւերացուած օրէնքով մը միայն կարելի է այդ կարգի փոփոխութիւն մը ընել։

ՌՈՒՍ կառավարութիւնը առաջարկեց Բ. Դրան որ թէհրանի օսմ. դեսպանատան մէջ պարսկի փախստականներ չընդունուին։ Բ. Դուռը հեռագրեց նոյն դեսպանատան թէ հիմա ո՛րքան փախստականներ կան, միւս դեսպանատունները ի՞նչ տեսակ գործողութիւն կը կատարեն և թէ փախստականները երբ դուրս ելլեն, ի՞նչ տեսակ ապահովութիւն պիտի տրուի անոնց։

ԲՐԻՉԴԻՆԱՑԻՆ Բ. Դուռը ղրկուած հեռագրով մը մէկ քանի հարց Ալպանիացիներ կը բողոքեն Թուրքիոյ ու Աւստրիոյ հաշտութեան դէմ և կը յայտարարեն թէ իրենք պիտի չարունակեն պայքարը։ Եպարքոսը այս հեռագիրը ստանալուն պէս, շաբաթ օրը, Պալատ գնաց։

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ Խորհուրդը մերժեց Քաղաքապետական ընդհանուր ժողովին առաջարկութիւնը՝ բաղնիք, թանգիֆաթի ու կապի տուրքերը միացնելով կալուածներուն արժէքին վրայէն հազարին երկու տուրք մը գանձելու մասին։

ՀԱՅԵՐՆ ԳԻՆԸ.— Պետական Խորհուրդը նկատողութեան առած է հացագործներու առաջարկութիւնը՝ ալիւրը սղած ըլլալով հացի գինը բարձրացնելու մասին։

ԱՏԱՆՑԻՆ առնուած հեռագրի մը նայելով Հաճընի մուֆթին, ուրիշ կրօնաւորներ և իսլամ ու քրիստոնեայ երեւելիներ հեռագրեր են կուսակալութեան թէ կարգ մը սոորին անձերու արարքները պիտի չկրնան արգելք ըլլալ ժողովրդեան զգացումներուն և թէ ընդհանուր եղբայրակցութիւնը աւելի զօրացած է։

ՑՐԱՊԻԶՈՆԻ Ռիզէ քաղաքին բանտը գանուողները առաւաղը ծակելով փորձեր են փախչիլ, բայց ժամանակին իմացուեր է։

ԷՐԶՐՈՒՄԻ նահանգին կարօտելոյ արմտիք բաշխելու համար, երէկ, խորհրդակցութիւն կատարուեցաւ նախարարաց Խորհրդարանի մէջ։

ԼՈՆՏՈՆԻ օսմ. դեսպան պիտի կարգուի Պոսնիայի օսմ. դեսպան Ապտիւլհագ Համիտ պէյ։

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ՈՍՏԻԿԱՆ ՄԸ.— Երբեմն Գալաթիոյ Գուլլրքի և հիմա Խասգիւղի Գալայէը Պաղչէսի պահականոցին մէջ ոստիկան Օսման, առջի օրը, Գալեոնմը Գուլլրք գնաց և տեղւոյն յունական Այլ Նիքոլա եկեղեցիին ժամկոչին տունը մտաւ և անոր կնոջ պատիւը բռնաբարեց։ Ժամկոչը ու կինը բողոքեցին ոստիկանութեան նախարարութեան, որ ձերբակալել տուաւ զայն։

ԿԻՒՍԻՒՏՇԱՆԻՒ մէջ ժողովուրդը կառավարութեան պաշտօնարանին վրայ յարձակելով, պահանջեր են վարել եօթը պաշտօնեաներ, որոնց մէկ մասը յաջողեր են իրենց տուները երթալ և մնացածն ալ դիչերը նոյն պաշտօնարանին մէջ մնացեր են անօթի։ Սապահ կ'ըսէ թէ ատենցմէ հարկաւոր Գալուստ Սամօրլեանի դէմ ամէնէն աւելի կը գանգատուի, որով չուկային մէջ ժողովուրդը դայն գանա կոծեր ու հագուստները պատռտեր է։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՓՈՂՈՑՆԵՐԸ.— Անգլիացի մը առաջարկեց Կ. Պոլսոյ փողոցները «ասֆալտ»ով սալարկել, ինչպէս կայ Եգիպտոսի մէջ։

ՆԻՇԻՊ ՄԻԼՀԱՄԻԻ ԴՈՒՔԸ.—Եղեռնադատ ատեանը այսօր պիտի զբաղի մէկ քանի Հայերու կողմէ Նէճիպ Մէլհամիի դէմ բացուած դատով՝ Եըլտըզի պամ-պայի դէպքին առթիւ շատ մը Հայեր չարչարած ըլլալուն համար։

ԳԻՇԵՐԱԼԳԱՀՆԵՐ.—Պետական Խորհուրդը կը քննէ ծրագիր մը՝ գիշերապահները ժողովրդեան կողմէ ընտրելու՝ իբրեւ ապահովութեան յիմնական՝ մասնաւոր տարազով։ Ատենց համար իւրաքանչիւր տուն ու խանութէ տուրք մը պիտի գանձուի՝ թանգիֆաթի տուրքին համեմատութեամբ։

ՇԻՊՐԻԼԻԹ Խայրիէի համար կ'ըսուի թէ կղզիներու երթեւեկութեան համար 49 և 50 թիւ շոգենաւերը պիտի յատկացնէ՝ անցագիրներուն վրայ հարիւրին 25 զեղչ մը ընելով։

ՀԱՅԵՐԸ ԵՒ ՕՍՄ. ՖՈՍԻԳԷՆ. — Ծանուցուեցաւ թէ Օսմ. Ֆոսիգէն հայ երեսփոխաններուն խոստացեր է Հայաստանի սովեալներուն 300,000 ոսկի բաշխել և քննիչ մարմին մը ղրկել, եթէ Բիսմիլ փաշայի դէմ քուէ տան։ Թանին կը հերքէ այս լուրը և կ'ըսէ թէ միայն Հայաստանի սովեալներուն ի՞նչպէս կարելի կ'ըլլայ 300,000 ոսկի յատկացնել և թէ այդպան դրամ ո՞ւրկէ գտնելու է։ Թանին կը յայտարարէ թէ քննիչ մարմնոյն առաքումը արդէն մերժուած չէ և թէ ի՞նչ հարկ կայ այդ խնդիրը Հայերուն հաճոյք մը պատճառելու համար, եղածի պէս ցոյց տալ։ Նոյն մարմինը արդարութիւնը գործելու պիտի երթայ. կառավարութիւնը երբ իր պարագը կը կատարէ, ի՞նչպէս կարելի է Հայոց համար իրրև մասնաւոր շնորհ մը ցոյց տալ։ Թանին կը յարէ.— «Անդորրութիւնը ու երջանկութիւնը միթէ ամէնուս համար ալ չէ՞։ Դեռ երկրին մէջ Հայը, Թուրքը, Ցոյնը և այլն իրարմէ անջատ պիտի նկատենք։ Այդ լուրը գրողները եթէ քիչ մը խորհէին, պիտի տեսնէին թէ անիմաստ բան մըն է։»

**ԾԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՄԱՀ ԹՈՎՄԱՍ ԹԷՐԶԵԱՆԻ

Հայ մատենագրութիւնը սուգի մէջ է այսօր։ Իր ամէնէն փառաւոր և հոյակապ վարպետներէն մէկը, Թովմաս Թէրզեան, չկայ։ Երէկ գիշեր Բերա, իր բնակարանին մէջ։ Արդէն բաւական ժամանակէ ի վեր կաթուածահար, անկողնին գամուած կը տառապէր։

Հոս, այս հազիէպ տողերուն մէջ չէ որ Թէրզեանի գրական բեղմնաւոր կեանքը պիտի նկարագրենք մանրամասն. ատիկա ապագայի գործ է, և կարօտ մանրակրկիտ աշխատութեան։ Ուրեմն քանի մը վարկպարագի ծանօթութիւններ միայն իր կեանքի մասին։

Թովմաս Թէրզեան ծնած է 1840ին. հայրն էր Ժաք Թոսսի անունով յոյն կաթոլիկ մը, իսկ մայրը Բարսիքացի՝ Անէնա անուն։ 1852ին, խումբ մը պատանիներ Պոլսէն Վենետիկ կը ղրկուէին՝ աշակերտելու համար Ռափայէլեան վարժարանին։ Այս խումբին մէջն էր փոքրիկ Թոմաս, որ բառ մը հայերէն չէր հասկնար, և կը խօսէր միայն յունարէն և քիչ մը Թուրքերէն։ Բայց երկու տարի ետքը օտար ծագումով այս պատանին, այնքան ուշիմ և ուսումնասէր, գլուխ անցաւ իր բոլոր հայ ընկերները, և առաջինը հանդիսացաւ հայերէնի մէջ։ Այս պատանին էր ապագայ Թովմաս Թէրզեանը։ Հօրմէն ժառանգած յունարէնի հմտութիւնը այնքան կատարելագործեց որ յաջողեցաւ յունարէն բնագրէն հայերէն գրաբարի վերածել Անակրէոնի տաղերը, գրեթէ տող առ տող և բառ առ բառ։ Իսկ իտալերէնը այնքան լաւ գիտէր որ իր թատերգութիւններէն շատերը գրեց այդ լեզուով։ Սանդուխս Կոյսը նախ գրած է իտալերէն լեզուով, որուն ձեռագիրը մեծապէս գնահատուած է իտալացի թատերգակներէ. իսկ հայերէնը Պալան Ցակոբ պէյի յորդորովը տպուած և առաջին անգամ ներկայացուած է Արեւելեան թատրոնի և Օրթագիւղի մէջ։ Դարձեալ իտալերէն գրած է Ողիմպիադա թատերգութիւնը՝ երբ Բարիզ էր, և ձօնած՝ իտալացի մեծ նուագադարար Թոսսիին, որուն մտերմութիւնը վայելած է։ Թէրզեան հայերէնի մէջ անանկ հմտութիւն մը կը ստանայ որ իր դպրոցական շրջանի երկրորդ տարին առաջին հանդիսանալով հայերէնի մէջ իր երկու մեծանուն ուսուցիչներուն՝ Ալիշանի և Բագրատունիի թելադրութեամբ մասնաւոր սէր մը կը տածէ հայ լեզուին համար, և իր բանաստեղծական առաջին փորձերի կը հրատարակուին Վենետիկի Բազմավէպին մէջ։

Իր գրական գործունէութեան բուն վայրը եղաւ սակայն Պոլիս, ուր Հէքիմեանի հետ հայ թատրոնին համար պատրաստեց առաջին գրական գործերը։ Գրած ու թարգմանած է բազմաթիւ թատերգութիւններ, որոնք անտիպ մնացած են։ Իր բանաստեղծութիւնները, դասական յօրինուածքով, հելլէն քնարերգակներուն չունչովը ոգեւորուած են։ Անչուշտ իր վրայ աղդած է Նաև Ռոմանթիկ դպրոցը, բլալով անպայման հիացում մը հիւսիսի։ Ինքը հանդիսացաւ հայկական քերթութեան Պառնասեան շրջանի ամէնէն բնշմաւոր ներկայացուցիչներէն մէկը։ Վերջին կէս դարու բոլոր հայ պարբերական հանդէսները և գրական հրատարակութիւնները լոյս ընծայած են Թէրզեանի քերթուածները, որոնք՝ չհրատարակուածներուն հետ՝ ահագին թիւ մը կը կազմեն։ Անչուշտ ինք՝ իբրև հին դրպրոցի վարպետ՝ անհաղորդ մնաց ազգային մատենագրական նոր շարժումին՝ իրաւունքը դպրոցը բնաւ չյարմարելով իր հելլէն դասական կարգաւորեալ ոգիին։ Իր աշխարհաբարն իսկ՝ մինչեւ վերջը՝ մնաց Սանդուխս Կոյսի վենետիկեան խառնուրդը գրաբարի և աշխարհաբարի, որ տիրապետեց իր ամէն գործերուն մէջ։ 1892ի Արեւելքի յաւելուածին մէջ հրատարակուած վէպ մը, Բարմէն Սիլվան Ասբան, զոր ինքը թարգմանեց, հեռի էր գոհացնելէ նոր դասաւորութեան աշխարհաբարեան ուղղութիւնը։

Իր կարապի երգը եղաւ Տաղ վերածենդանութեան, Արեւելքի մէջ հրատարակուած անցեալ սեպտեմբերին, Սամանադրութենէն հետը։

Թէրզեան որչափ մատենագիր այնչափ և թերեւս աւելի արդիւնաւոր դեր կատարած է իբրեւ ուսուցիչ։ Սերունդներ անցած են իր ձեռքէն, կրելով իր աղնուական, ասպետաշունչ, անարատ և աղուոր հոգիին կաղապարումը։ Ինք եղաւ գերազանցապէս անմոռանալի դասախօսը։ Այս տեսակէտով՝ անսահման է իր կատարած դերը։ Ամբոցելի վարպետ մըն էր ուսանողութիւնը մոգելու, վերացնելու իր մաքնցնող ակնարկին տակ և իր ոմնուշ ձայնին խաղաղ թրթռացումին մէջ։ Նրբամիտ, հրապուրիչ խօսող (causeur), իր դասերը վեր էին ոչ եւ ռամկութենէ, ոչ եւ սովորականութենէ, և թարգմանութեան չոր ու ցամաք դասախօսութիւնը մը իսկ համեմալից ու հրապուրիչ ընծայելու գաղտնիքը գիտէր։ Անհատնում են անոնք որ այսօր իմանալով այս նրբագգի ու մաքրափայլ մարդուն անհետացումը՝ սրտի անձկալից ու մորմոքալի սեղմումով մը պիտի հառաչեն։ Թէրզեանի դասը դա՞ս էր թէ անուշ վայելք մը։ Իրբեւ մարդիչ, իրբեւ միտք, սիրտ ու հոգի կերտող՝ իրեն չեն հաւասարած նոյն իսկ Տէմիրճիպաշեան և Պէրպէրեան։ Իսկ իրբեւ մարդ՝ անկիւ ապրեցաւ անբասիր և ուղղամիտ քաղաքացի. իր բարեկամութիւնը անպղտոր էր ու վստահելի, իր ընկերութիւնը՝ սիրուած ու փնտռուած, իր խօսակցութիւնը՝ խնճոյք մը։

Իր անաբեւոյթացմամբը գրեթէ կը փակուի հին սերունդի առաքինազարդ երեւելի հայ մարդոց շարքը։ Զինքը կը տանինք զետեղել Հէքիմեանի, Պէշիքթաշլեանի, Ագամեանի անմոռանալի շեբիններուն քովիկը՝ այս հոյակապ քառեակէն ձեւացնելու համար դամբարանախտատեղի մը, ուր ամէն հայ կսկծի և պաշտանքի արտասու մը և մրմունջ մը ազդեցք կը նետէ։

Վաղը, կամ երբոր կատարուի անհետացող մատենագրին և վեմ դասախրակին յուղարկաւորութիւնը, այդ գաղալը՝ նորէն՝ ինչպէս եղաւ Ագամեանի՝ մասնաւորական հայութեան ուսին վրայ բարձրացած երթալու է վերջին հանգրուանը։ Եւ մենք, դողդողուն ու արտասուալից աչակերտները աքանչելի վարպետին, պիտի ծնրադրենք այդ փոսին առջեւ՝ լալու համար այն մարդը որ Հայ չծնաւ բայց Հա՛յ մեռաւ։

ԵՐՈՒԽԱՆ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԿԱՆ ԱԶԴԵՐ

Դրօշակի վերջին նոյեմբեր-դեկտեմբեր միացեալ թիւը (№ 11-12) կը պարունակէ Կազմակերպական Ազգեր Դաշնակցական չորս մարմիններու անունով.—

Ընկերներ,

Ի նկատի ունենալով, որ մօտիկ ապագայում տեղի է ունենալու Մեծ քաղաքի Հ. Յ. Դաշնակցութեան հերթական շրջանային ժողովը, յայտնում ենք բոլոր ընկերներին և մարմիններին, որ շրջանային ժողովի օրակարգի դատական մասում լինելու է երբեմնի դաշնակցական Շահէնի երեք զեղծումների քննութեան խնդիրը։ Թէեւ նա ներկայումս գտնւում է մի այլ քաղաքական խմբակցութեան հովանու տակ, բայց այդ հանգամանքը չի կարող խանգարել դատի բնական ընթացքին, մանաւանդ որ Շահէնը հեռացել է մեր կուսակցութիւնից այն ժամանակ, երբ նրա կատարած զեղծումները երեւան եկան և առաջ բերին զայրոյթի ընկերների կողմից։

Սրանով առաջարկում ենք Շահէնի դէմ բողոք ունեցողներին, օր առաջ և գրաւոր կերպով ներկայացնել Կ. Կոմիտէին իրենց բողոքը, որպէս զի այդ բոլորը մինչեւ այժմ ստացածների հետ միացնելով, ներկայացնենք քննութեան շրջանային ժողովին։

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿ. Ի. Կ. ԿՕՄԻՏԷ

17 Նոյեմբերի

* * *

Ընկերներ,

Մեր շրջանի զանազան կողմերէն լուր կը տրւի թէ բանտանդիր անձեր Հ. Յ. Դաշնակցութեան անունով գիւղեր կը քալեն և ինքնագլուխ կարգադրութիւններ կ'ընեն, դրամ կը հաւաքեն և մինչեւ իսկ տերօրներ կ'որոշեն։ Ներկայ շրջաբերական նամակով մէկ անգամ ընդ միշտ կը յայտարարւի մեր շրջանի բոլոր մարմիններուն և ընկերներուն, թէ պատուհաս ոչ մէկ մարդ պէտք է ընդունիլ իբրեւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան անդամ և անոր հետ գործ ունենալ, որ չունի մեր Կ. Կոմիտէի ինքը կրող վկայական. նոյն իսկ կովկասէն եկած ամէն մէկ ընկեր անպայման պէտք է ունենայ տեղիս Կ. Կոմիտէէն վկայական։

ԲԱՐՁՐԲԵՐԻՆ ԿԵՂՐ. ԿՕՄԻՏԷ

* * *

Նոյեմբերի 3-ին Սօֆիում Հ. Յ. Դաշնակցութեան ահաբեկիչների անվրէպ գրնդակից մահուան մատնուեց Լօօ գիւղացի յայտնի մատնիչ Մեսրոպ Մինասեանը։

Տերօրիսները ազատ են։

Այս Մեսրոպը ծանօթ և վաղեմի մատնիչ է. նա առաջինը սկիզբ դրեց մատնութիւններին համեմատաբար մաքուր ճանաչած այդ շրջանում՝ դեռ 1905-ին մատնելով դրացիներին զէնք պահելու մէջ։

Թւում էր, թէ նախազգուշացումը բաւական պիտի լինէր յետ կենալու զգուելի արեւստից, սակայն նա կազմակերպութեան առաջին քայլը թուլութեան նշան համարելով, սկսաւ աջ ու ձախ մատնութիւններ անել, անմեղներին բանտակել տալ, աքսորի ենթարկել ու կաշառքներ վերցնել՝ մնացած խուլիգան ու մեքենայ պաշտօնեաների հետ։

Իր զգուելի արեւտի մէջ անընդհատ յառաջադիմելով՝ ամբողջ Զեյնօսօրեան նահանգում սարսափ տարածեց, գիւղական ժողովրդի առաջ այլասերման ճանապարհ բաց արեց, ճարպիկ գործակալ դառնալով սեւ ըսկցիայի սեւ գործունէութեան։

Արդ, նա չքացաւ, որպէս մի զզուելի թիւղ, մի աւելորդ անդամ եւս ապացուցանելով, որ մատնիչներին ու դաւանանները չկայ փրկութիւն յեղափոխական արդար ու վրիժառու գնդակից և որ այդպիսիներն ուշ կամ կանուխ իրենց արժանի պատիժը պիտի կրեն։

Ո՛չ բէակցիան, ոչ էլ աշխատաւոր ժողովրդի թշնամի մի իշխանութիւն կարող է փրկել նրանց անդառնալի կորստից։

Թո՛ղ կորչեն մատնիչներն ու դաւաճանները։

Կեցցէ՛ աշխատաւոր դասի պաշտպան յեղափոխութիւնը։

Հ. Յ. ԴԱՇՆ. ԿՈՎԿ. ԱՀԱԲԵԿԻՉ ՄԱՐՄԻՆ

* * *

Ընկերներս և հայ հասարակութեան ի գիտութիւն կուզանք յայտնել, որ երբեմն՝ «Դրօշակի» խմբագրութեան մէջ ծառայող Գալուստ Յակոբեան, բնիկ Աստրախանցի, կազմակերպութեան պաշտօնական նամակաբերներէն զղջանալով, Աստրախանի հայ հարուստներուն սպառնագրեր ղրկած էր ժրնեվէն և Լօզաննէն, անոնցմէ, յանուն Արեւմտեաց Բիւրոյին՝ դրամ պահանջելով։

Ցանցաւորը քնելիչ ատենի մը առջեւ խոստովանեցաւ իր արարքը և իր քովէն գրաւուեցաւ մնացած պաշտօնական նամակագիրները։

Մեր հասարակութեան նորէն անդամ մըն ալ կը յայտարարենք, որ Դաշնակցութեան 1907-ի Ընդհ. ժողովի որոշումով խստիւ արգիլուած է սպառնալիքով դրամ պահանջելը, և եթէ այսպիսի կասկածելի դէպքեր պատահին՝ կը խնդրենք դիմել և հաղորդել ո և է դաշնակցական մարմնի։

Հ. Յ. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԲԻՒՐՕ

(Դրօշակ)

ԵՐԼԱՑԷՋԻ ՀԱՆՇԸ.— Հ. Յ. Դաշնակցութեան օգնութեամբ Դրօշակ, իր վերջին թիւին մէջ խօսելէ յետոյ Օսմ. Խորհրդարանի մասին, «Մեծ կնճռոտների հանդէպ» խորագրով յօդուածի մը մէջ՝ ի մէջ այլոց հետեւեալը կը գրէ Երլացի ճաշին առթիւ.—«... Եւ այդ արեան ապօթէօղին —ցաւ է յիշել— մասնակցում են մի քանիսը հայ ժողովրդի պատգամաւորներից, մի քանի «խոհեմ» ու գեանաքարէ «ազգայիններ», որոնց թիւը, տարաբախտաբար, դեռ լէգէօն է մեր ազգային իրականութեան մէջ... «Քօլիթիկի», ցաւ, անարգ նկատումներով նրանք չը կամեցան յետ կենալ այդ ներօնական խրախճանութիւնից, ուր սեղանապետի պաշտօն էր վարում հայ ժողովրդի անէծքը կրող դահճապետը։ Ազատութեան օրերում եւս այդ պարոնները ցոյց տուին իրենց գարշելի, անբուժելի ստրկամտութիւնը և թողին, որ բռնաբարւած ու խոշտանգւած հայութեան պատիւը, նրա պաշտպանութիւնը իրենց վրայ առնեն, իբրեւ մի տեսակ յաւերժական մենաշնորհ, դաւթելով նրանք որոնք մղել են սրբազան մարտը այդ ժողովրդի իրաւունքների համար և բռնակալութեան ղնդանների մէջ իրենց երիտասարդ կեանքերն են մաղել։ Դառն է... Անցնենք։»

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԸ.— Դրած էինք ասկէ առաջ թէ Տրապիզոնի տեղական իշխանութիւնները ձերբակալած էին ընկեր Զուլալը։ Անասելի թէ ինչ պարագաներու մէջ տերի ունեցեր է այդ խայտառակ ձերբակալութիւնը կրսէ Ռազմիկ.— «Քաղաքին գլխաւոր տղրուկ թուրքերէն պատգամաւորութիւն մըն է ներկայացեր կուսակալին և խնդրեր անոր աչալուրջ հսկողութիւնը՝ որպէս զի «Դաշնակցութեան» գործիչները հնաւորութիւն չունենան երկու ազգերու միջեւ տարաձայնութիւն սերմանելու և բաղխում առաջացնելու. պատգամաւորութիւնը ի միջի այլոց յայտներ է որ Դաշնակցութիւնը մեծաքանակ զէնք և տինամիթ բերած է? և բաժնած Հայ ժողովուրդին, որպէս զի յարմար առիթին ապրստամբեց՝ է զայն և կոտորել տայ Թուրքերը...։ Եւ այս սոսր դաւին մէջ ղեկուար դեր ունի քաղաքէն Օսմ. Խորհրդարանին անդամ ընտրուած Նէմիլիզատ Օսմանի և Էյուպզատ Իզզէթի մարդիկը։ Ցունուար 20ին ոստիկանութիւնը արձակեր է Զուլալը մէկ օր բանտ պահելէ յետոյ՝ վերադարձնելով անոր իր թուղթերը։ Քանի մը հայեր՝ որոնք Հին Բէյժիմի ժամանակէն դեռ կասկածելի նկարագիր ունին՝ անդամագրուած են Իթթիհատ Թէրաքգը Կոմիտէին և ստանձնած բաւական սեւ դեր-լրտեսութիւն և նոյն իսկ մատնութիւն։ Զար լեզուներ կըսեն թէ այդ բանին մէջ բաւական յաջող է և Հայոց Առաջնորդ Իմմանուէլ վարդապետը, որ երկու օր առաջ նոյն Կոմիտէի վարչութեան անդամ ընտրուեցաւ։ Այժմ Իթթիհատ Թէրաքգին ունի երկու Վարչութիւն — յայտնի և գաղտնի. Իմմանուէլ վարդապետ յայտնի Վարչութեան անդամն է»։

ԿԱՐԻՆԷՆ եհեղ Կագեթաի կը գրեն թէ՝ Գարաչօպան գիւղի յեղափոխականներու պետ Սահակ փաշա անուն անձ մը Մոլլա Ալի գիւղը կերթայ հինգ ընկերներով և նոյն գիւղացի Առաքելի և Աղանի կառաջարկէ որ իրենց կուսակցութեան միանան. վերջինները կը մերժեն. գիւղը ժամը չորսին Սահակ իր ընկերներով կերթայ Առաքելի տունը և դուռը կտրելով ներս կը մտնէ և յարձակումի մէջ ոցին Առաքելն ու Աղանը և անոնց քոյրը Նազիկը կը վիրաւորէ։ Իսկ Առաքելի յղի կինը կը վիժէ և երկու տարեկան աղջիկը լեղապատառ կը փախչի։ Թէեւ վիրաւորեալներուն միւս եղբայրները ոճրագործները կը յետապնդեն, բայց չեն յաջողիր ձերբակալել։ Սահակ մէկ քանի օր վերջ դարձեալ նոյն գիւղը կերթայ և Ճաման հանդիպելով Իսմայ Ալի էֆ.ի զայն ալ կ'սպաննէ։ Տեղական կառավարութիւնը կը հետապնդէ Սահակն ու ընկերները և անոնցմէ կարապետը, Դալուստը, Դէլորգը և Համազասպը կը ձերբակալէ։

ՎԱՆԻՐՈՒԱՆԱՅ ՇԱՌԻԼ ՊՈՍԱՆ ՎԸՌԸՆՑՈՒՆԹԸ.— Մայրաքաղաքիս ֆրանսական հիւպատոսարանին մէկ պաշտօնատարը Ֆրանսայի դաւառական մէկ թերթին մէջ Հայերուն և Յոյներուն մասին վարձաղրութիւններ բրած և տեղւոյս դեսպան Պ. Թոնսթանի ուշադրութիւնը հրաւիրուած էր այդ առթիւ։ Մեր պաշտօնակիցը Սբամպուլ իր շաբաթ .օրուան թիւով կը ծանուցանէ թէ՝ «Մ. Մառիուս Անտոէ (Շառլ Պոսան) հիւպատոսարանին դիւանադպիր, պաշտօնէ հեռացուցած է, թէ չատ քիչ օրէն պիտի մեկնի Կ. Պոլսէն, և երէկուընէ (ուրբաթ) իսկ իր պաշտօնը պարտաւորուեր է յանձնել իր գործը հիւպատոսարանին մէկ պաշտօնէին, որ առժամապէս պիտի վարէ անոր պաշտօնը։» Դեսպան Պ. Բօնսթանի և ընդհ. հիւպատոս Պ. Սիլիէռի այս փութկոտ հոգածութեան և այս խստութեան առթիւ Հայ ազգին անունով մեր շնորհակալութիւնները կը յայտնենք և ասով անգամ մը ևս կը համոզուինք այն զգացումներու և այն վերաբերումին մասին, զոր Ֆրանսական անուանի Ազգը կը տածէ մեզի՝ Հայերուս հանդէպ։

ԶԱԴԱՐԱՆԻ Ժողովը գումարուեցաւ ուրբաթ օր Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ։ Նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով։— Ա. Տասանուց Եէնի Գիւղի եւ Գինալը կղզիի Թաղ. Խորհուրդներու ընտրութիւնները, Բ.— Ընդունեց Գուրու Զէչմէի Թաղ. խորհուրդին հրաժարականը և որոշեց նոր ընտրութեան հրահանգ տալ։ Գ.— Որոշեց հրահանգ տալ Խասգիւղի նորընտիր Թաղ. Խորհուրդին 4 և Պէշիկթաշի նորընտիր Թաղ. Խորհուրդին 2 հրաժարած անդամներու տեղ նոր ընտրութիւն կատարել։ Դ.— Ղալաթիոյ կեդրոնական վարժարանի խնամակալութեան անդամներէն Յովհաննէս էֆ. Դարաեան հրաժարած էր։ Ժողովը Ղալաթիոյ խնամակալութեան յանձնեց ընտրելեւոյ եռապատիկ ցանկ մը պատրաստել և ներկայացնել։ Ե.— Քէօսթէնճէի եկեղեցւոյ Տ. Խորէն քահանան գրով մը ծանուցած էր թէ, տեղւոյն նորընտիր Թաղ. խորհրդոյ հինգ անդամներէն երեքը ստանձնած էին իրենց պաշտօնը, իսկ մնացեալ երկուքը վերջնապէս հրաժարած ըլլալով, անդամակցութեան հրաւիրուած էին նախապէս կատարուած ընտրութեան առթիւ առաւելագոյն քուէ ստացող երկու ազգայիններ։ Ժողովը որոշեց նոր ընտրութիւն կատարել տալ։ Զ.— Երզնկայի առաջնորդ Տ. Երուանդ վրդ. Փերատճեան կը ծանուցանէր թէ, վիճակին քաղ. Ժողովոյ անդամները չեն ուզեր իրենց պաշտօնը շարունակել և հրանգ կը խնդրէր։ Ժողովը որոշեց յանձնարարել Տ. Երուանդ վրդ.ի որպէս զի յորդորէ ժողովականները եւ առնելու իրենց հրաժարականը ընդունել կամ ոչ, կը պատկանի վիճակին գաւառական ընդհանուր ժողովոյ։ Է.— Մարաշի Գաւառական ընդհ. ժողովոյ գիւանը կը ծանուցանէ թէ վիճակին ազգային երեսփոխան ընտրուած է Սմբատ էֆ. Բիւրատ Տէր Ղազարեան։ Ժողովը հարկ տեսաւ պահանջել ընտրութեան տեղեկագիրը։ Ը.— Ուսումնական խորհուրդը կը յայտնէր թէ ուսուցիչներէ և ուսուցչուհիներէ ոմանք, պարբերաբար խորհրդոյ դիմելով իրենց կարօտութիւնը կը յայտնեն և մերթ նպաստ և մերթ փոխառութիւն կը խնդրեն ուսուցչաց օգնութեան մասուկէն և յարելով որ մնասուկի հոգաբարձութիւնը հրաժարած է, անօրինութիւն կը խնդրէր այս մասին։ Ժողովը որոշեց յանձնել խնդիրը Ուսում. խորհրդոյ, որպէս զի Տնտեսականին հետ միանալով, ընտրելեւոյ ցանկ մը պատրաստէ և ներկայացնէ։

ԿԻԼԻԿԻՈՅ Ս. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԵՒ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՆԱԽԱՀԱՐՔԸ.— Պետական Խորհուրդին կողմէ տրուած մէկ որոշման հետեւանքով Սիսի մէջ սկսած էին կարգ մը վանքապատկան և եկեղեցապատկան կալուածները գրաւել ու յափշտակել։ Բայց Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին գրաւոր գանգատին վրայ, կառավարութիւնը կրկին նկատի առած էր խնդիրը և սակայն դեռ մինչեւ այժմ ոչ է արդիւնք մը տեսնուած ՀՐԱՎԱԼով, Ս. Կաթողիկոսը սոլգուռեր է հրաժարիլ։ Տեղացի ժողովուրդը բողոքի միթինկներ գումարած և հեռագիրներ ուղղած է թէ՝ ազգ. Պատրիարքարան և թէ Օսմ. Խորհրդարանին։

ԻՍԱՏԱՆ ՍԱՆՈՒՈՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ.— Երէկ Բերայի Արուեստանոցի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Բերայի Իսաեան սանուց միութեան գրական և գեղարուեստական հանդէսը երկտեղ խուռն բազմութեան մը ներկայութեան։ Հանդէսը բացաւ նախ Միութեան տեսնապետ Պ. Մէրուխան, ուրկէ վերջ գրագիտուհի Տիկ. Զապէլ Ասատուր քանի խօսութիւնով մը շեշտեց կնոջ գործունէութիւնը և անոր օգուտները՝ ազգերու քաղաքակրթութեան գործին մէջ։ Յետոյ յաջորդաբար տեղի ունեցան տրամախօսութիւններ, մենախօսութիւններ և գեղեցիկներ։ Մասնաւորապէս յիշատակութեան արժանի էր սիրող-դերասան Պ. Շահէնի «Բարբիներու գործադուլ»ը, որ արտասանեց շատ բնական կերպով։ Հանդէսը վերջացաւ քանախօսութիւններով Ընկեր Ակնունիի, որ յիշեց Կովկասեայ գործիչ կիները և գովեստը ըրաւ անոնց և Պ. Վարդգէսի, որ իր կարգին ի վեր հանեց թրքական կնոջ գործունէութիւնը։ Հանդէսը վերջացաւ ուշ ատեն և նորներ, պէ՞տք է ըսել, մեկնեցան գոհ տպաւորութեան մը տակ։ Կ'արժէ այս առթիւ գովեստով յիշատակել «Իսաեան սանուց միութեան» երկտեղ անդամներուն ջանքն ու ախտութիւնը, նոյն վարժարանին աղքատիկ սաներու օգնելու բարի նպատակով։

Պ. ՎԱՀՐԱՄ ՓԱՓԱԶԵԱՆ ԵՒ ՔՕՐԻՍՏՈՓՈՍ.— Այս չորեքշաբթի գիշեր Բերա, Օտէոնի թատրոնին մէջ Քաղաքական Մահ կամ Քօրիստոս անուն թատերգութիւնը սիրտ ներկայացուցի Հայերէն լեզուով Պ. Վահրամ Փափազեանի կողմէ և մասնակցութեամբ ծանօթ և վարեմի դերասան Ալիքսանեան մոլին։ Պ. Փափազեան պիտի արտասանէ մենախօսութիւններ։ Կ'արժէ որ Բերայի թատերասէր հասարակութիւնը իր ներկայութիւնով քաջալերէ այս երիտասարդ դերասանը։

ԴՈՒՆՕՔ նկարիչ և երաժիշտ Պ. Արմենակ Ֆնտգեան, որ քանի մը տարիէ ի վեր Բարիզ կը գտնուէր, իր ձայնը մարզելու և նկարչութեամբ զբաղելու համար, Մայրաքաղաքս եկած է, վերջնապէս հոս հաստատուելու նպատակով։ Երիտասարդ արուեստագէտը մատղիր է նուագահանդէս մը տալ ի նպաստ Հայաստանի կարօտեալներուն։

ԱՂՋԿԱՆՑ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՊՐՈՒՍԱ

1909 Սեպտ.է սկսեալ բոլոր նորեկ աւանդողներու տարեթուականը փոխուած է 12ի 14 օսմ. ոսկի պիտի ըլլայ։ Բայց հին աշակերտուհիները տարի մը ևս 12 օսմ. ոսկիով պիտի ընդունուին, յետոյ անոնք ալ 14 ոսկի պիտի վճարեն։

Վարժարանս կ'ընդունուի ամէն ազգէ աշակերտուհիներ. դպրոցին պաշտօնական լեզուն Անգլիերէն է, բայց կարգադրութիւն եղած է որ իւրաքանչիւր աշակերտուհի իր մայրենի լեզուն լաւ սորվի։ Մասնաւոր խնամք կը տարուի Ֆրանսերէնի և երաժշտութեան, վերջինը առաջնակարգ դերասանուհի Ք. Լեվոյով։ Ներքոյալ եկող ուսուցիչ մը կ'ուսուցանէ այս երկու ճիւղերը։ Հետեւեալ դասերը կ'ուսուցուին. Անգլիերէն, Ֆրանսերէն, Հայերէն, Յունարէն, (Թուրքերէն՝ կամաւոր), Թուաբանութիւն, Աշխարհագրութիւն, Քաղաքական և Բնական Աշխարհագրութիւն, Իրաւագիտութիւն, Մարդաբանութիւն, Կենդանաբանութիւն, Բուսաբանութիւն, Բնագիտութիւն, Աստեղագիտութիւն, Հին և Արդի Պատմութիւն, Հաստատ.

Մեծ խնամք կը տարուի նաեւ կարի, ձեւագիտութեան և ձեռագործի։ Վարժարանին դիրքը նպաստաւոր է առողջութեան։ Աւելի տեղեկութեան համար դիմել առ Միս Հ.

Կ. Փաուրզ, Պրուսա։ 3—1

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆԻ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԲԱՌԳԻՐՔԸ

Հանգուցեալ Լուսինեանի սոյն ճոխ ու լիակատար բառարանը, որ Բարիզի մէջ տպագրուած է, երկու ստուար հատորներէ կը բաղկանայ, գեղեցիկ պատկերներով զարդարուն։ Երկար տարիներու աքնաջան և խնամոտ աշխատութեան արդիւնք եղող այս բառարանին մէջ կարելի է գտնել ֆրանսերէն լեզուին բոլոր գործածական բառերը, տեսակները, ասացուածները և անոնց համապատասխան նորակերտ բառեր, անծանօթ մնացած հին ու դասական բառեր, այնպէս որ ֆրանսերէնի թարգմանիչ մը ոչ եւ է դժուարութիւն չի քաշեր։ Անէն թարգմանչի համար անհրաժեշտ է Լուսինեանի ֆրանսայ բառագիրքը, որ տեսակին մէջ գերնահատելի աշխատասիրութիւն մըն է։ Երկու հատորին գինն է 25 ֆրանք։ Տասը օրինակէն աւելի առնողներուն համար գոհացուցիչ զեղչ։ Գինել փափագողները պէտք է դիմեն տպագրիչ Տ. Տողրամաճեանի, Ֆինճանճրար Շարդ խան, թիւ 36. Լուսինեանի բոլոր գործերուն կեդրոնատեղին է Բիւզանդեան գրատունը, Իզմիրլի օղլու խան, թիւ 7-8, և բոլոր գրավաճառներուն քով կը ծախուի։ 1

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ.— Ծանօթ փաստաբան Յարութիւն էֆ. Գայսէրեան իր գրասենեակը փոխադրած է Կ. Պոլիս, Գամանթօ խան թիւ 3-4։ 8—5

ՕՊԷՌԷԹԻ ՎԻԵՆՆԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲ

Այս իրիկուն Օպէռէթի Վիեննական խումբը, որ մայրաքաղաքս եկած է, Վարիէթէի (Variété) մէջ պիտի ներկայացնէ իր առաջին ներկայացումը Լը Ռեվ տը Վալս (Le Rêve de Valse) մասնակցութեամբ խումբին առաջնակարգ դերասանուհի Օր. Միլա Թէրնի (Mila Tern)։ Գիները չափաւոր. մուտք 5 դրչ.։

ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆԸ

ՍՕՖԻԱ, 19 փետր.—Սոֆիայի դիւանագիտական ներկայացուցիչները մինչեւ հիմա ոչ եւ է պաշտօնական զեկոյց չեն ստացած Պուլկարիոյ Թագաւորութիւնը ճանչցուած ըլլալու մասին։ Պուլկարիոյ արտաքին գործոց նախարարութիւնը գիշերը Բեռերսպուրկէն ստացած է պաշտօնական տեղեկութիւն մը, որուն համաձայն, Ռուսիոյ Ձարը որոշած է՝ ճանչնալ Պուլկարիոյ Թագաւորութիւնը և պուլկար վիճակաւոր ընդունիլ արքայավայել պատիւներով։ Ասկէ զատ, Ռուսիա նախաձեռնարկ եղած է չորս տէրութեանց մօտ, որպէս զի անոնք ալ ճանչնան կատարուած իրողութիւնը։ Դիւանագիտական շրջանակներու մէջ կը հաւատուի թէ ամէն պարագայի մէջ արգէն մտադրութիւն կայ բոլոր տէրութեանց կողմէ հուակել տալ Պուլկարիոյ անկախութեան ճանչումը կը տեսնէ անոր Բեռերսպուրգի ժամանմանը մէջ։

ՌԱՐԻՋ.— Կէս-պաշտօնական զեկոյց մը կ'ըսէ թէ արտաքին գործոց նախարար Պ. Բիշօն, առջի օր, երէկ և այսօր տեսակցութիւններ ունեցած է Անգլիոյ, Իտալիոյ, Գերմանիոյ և Ռուսիոյ դեսպաններուն հետ՝ արեւելեան խնդրի մասին։ Թանի ըսածին նայելով, այդ տեսակցութեանց մէջ խնդիր եղած է հաւաքարար խորհրդակցութիւններ կատարելու համար այն բարեկամական ու հաւաքական ձեռնարկին վրայ, զոր պիտի ընեն Անգլիա, Ֆրանսա, Իտալիա և Գերմանիա, արեւելեան խնդրին դժուարութիւնները հարթելու համար։

ԲԵՌԵՐՍՊՈՒՐԳ.— Վարշաւայի մէջ Ֆէրտինանտ թագաւորին տրամադրութեան տակ պիտի դրուի կայսերական մասնաւոր վագոն մը, Բեռերսպուրգ ճամբորդութիւնը շարունակելու համար։

ԲԱՐԻՋ.— Թանի կ'իմանայ թէ անգլիական և ֆրանսական կառավարութիւնները խիստ բարեկամական պատասխան մը տուած են պուլկարական վերջին ծանուցագրին, ըսելով թէ համակարծիք են որ Պուլկարիոյ անկախութիւնը հաւաքաբար ճանչցուի Պերլինի դաշնագիրը ստորագրող բոլոր տէրութեանց կողմէ, և թէ ոչ եւ է առարկութիւն չունին անկախութեան մասին։

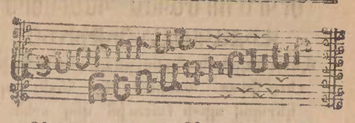

ԲԵՌԵՐՍՊՈՒՐԳ, 20 փետր.— Պուլկարիոյ Ֆէրտինանտ Թագաւորը այսօր հոս հասաւ, ներկայ գտնուելու համար Վլատիմիր մեծ-դուքին յուղարկաւորութեան։ Մարտի վերջերէն սկսեալ Պուլկարիոյ դիւանագիտական գործակալութիւնը արքայական դեսպանատան պիտի վերածուի։ Երկու ռուս թիկնապահներ, մասնաւոր կառախումբով, մինչեւ սահմանագլուխ դիմաւորելու գացած էին։ Կայարանին մէջ Ֆէրտինանտ Թագաւորը Զարին անունով ողջունուեցաւ Մեծ-Դուքս Բոնսթանտինի կողմէ, որ Թագաւորին կառախումբը ելաւ։ Երբ կառախումբը կանգ առաւ, նուագախումբը սկսաւ պուլկարական ազգ. երգը նուագել։ Կառախումբէն իջնելէ յետոյ Ֆէրտինանտ Թագաւորը

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Վերջին վիճակահանութեան 24000 թիւերը փետր. ամսուն մէջ հետեւեալ կերպով պիտի բաշխուին վեց օրեն:

Երրորդ օր 10 փետր. 1324, երեքշաբթի

Հաս	Ոսկին 100էն	Դումար
1	100000	100000
2	40000	80000
10	20000	200000
50	10000	500000
125	4000	500000
212	800	169600
3600	200	720000
4000		2269600

Չորրորդ օր 15 փետր. 1324, կիրակի

Հաս	Ոսկին 100էն	Դումար
2	100000	200000
4	40000	160000
10	20000	200000
50	10000	500000
125	4000	500000
209	800	167200
3600	200	720000
4000		2447200

Հինգերորդ օր 19 փետր. 1324, հինգշաբթի

Հաս	Ոսկին 100էն	Դումար
2	100000	200000
4	40000	160000
10	20000	200000
50	10000	500000
125	4000	500000
209	800	167200
3600	200	720000
4000		2447200

Վեցերորդ օր 26 փետր. 1324, հինգշաբթի

Հաս	Ոսկին 100էն	Դումար
1	1200000	1200000
1	500000	500000
1	400000	400000
1	300000	300000
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
10	20000	200000
50	10000	500000
125	4000	500000
207	800	165600
	200	720000
3600		4865600

Տոմսակները կը ծախուին Երկրագործական Պանքայի Կեդրոնատեղին, կամուրջին մասնաճիւղը և սեղանաւորի խանութները:

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
Ն. ԲԱՖԷ ԵՒ ԸՆԿ.
ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Փետր. 23ին, Սիրեսախ, *Սեւ Ծովէն*
Մարտ 2ին, Իմերեզդի, *Մարսիլիայէն*
Մարտ 10ին, Ֆրիժի, *Սեւ Ծովէն*

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Փետր. 24ին, Սիրեսախ, *Մուտանիա եւ Մարսիլիա:*
Մարտ 3ին, Իմերեզդի, *Սեւ Ծով:*
Մարտ 10ին, Ֆրիժի, *Մուտանիա և Մարսիլիա*

Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիոյ » 160 »
Բ. » Բարիզի » 150 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »
Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.:
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիրէի համարով):

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թոփհանէ, քարափին վրայ:

15 50—39 Թ. ՌԷՊՈՒԼ

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.— 1881 դեկտ. 8/20 թուակիր կայս. հրամանագրի Ե. յօդուածին 5րդ հատուածին համաձայն, պայմանաժամը 1903 մարտ 1/14ին աւարտող Փոխոխեալ Օսմ. Պարտքի թիւ 39 կտրօնը եթէ երբեք մինչեւ 1909 մարտ 1/14 չգանձուի, Օսմ. Հանր. Պարտքի պիտի մնայ: 12—6

Կ. Պոլիս, 1 դեկտ. 1908

* * *

Ազդ.— 1890 ապրիլ 15/27 թուակիր կայս. հրամանագրին ԺԹ. յօդուածին համաձայն, 1890ի Բրիօրիթէ 4 % փոխառութեան պարտաթուղթերու թիւ 25 կտրօնը, որուն պայմանաժամը 1903 մարտ 1/14ին կ'աւարտի. եթէ երբեք մինչեւ 1909 մարտ 1/14 չգանձուի, Օսմ. Հանր. Պարտքի պիտի մնայ: 12—6

Կ. Պոլիս, 1 դեկտ. 1908

Khedivial Mail Line
(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)
Շոգենաւային Ընկերութ.

Շաբաթական ամենեն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ.

«Իսմայիլիա» շոգենաւը, նաւապետ Անտերլիչ, կիրակի, 21 փետր. 1909 (Ը. Ե.), կէս օրին Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ. իսկ երեքշաբթի 23 փետր. 1909 կէս օրէն ետքը ժամը 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր և Պիրէոն:

ՍՈՒԷՅԻՈՑ ԳԻԾ

«Ասուան» շոգենաւը նաւապետ Վաշչաքսի փետր. 24ին հոս համնելով, փետր. 27ին ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կէլիպոլը, Տարտանէլ, Միտելլի, Իզմիր, Սապրզ, Հոռդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ Հայֆա, Եաֆա, Բօրթ-Սայտ և Աղեքսանդրիա:

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Դալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմանէթլի խան, իսկ մասնաճիւղը Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան:

ՎԱՃԱՌԻՈՒՄ Է
Արտասահմանում տպագրւած 96 գոյնով 63 × 50 սանտ. մեծութեամբ
ՈԳԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
Գեղարուեստական յայտնի պատկերը
ԳԻՆՆ Է 3 ՐՈՒԲԼԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀԱՇԱԽՍՈՎ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՐՈՇՄԸ

ՈՐՊԷՍ ԶՍՐԴ ԺԱՄԱՑՈՑՑԻ Շղթայից կախելու համար	ԵՒ ՈՐՊԷՍ ԲՐՕՇԿԱ Կանանց համար
ԳԻՆԸ Է ՈՍԿՈՒՑ 18 r. 50 կ. ԱՐԾԱԹԻՑ 3 r. 50 կ. ճանապարհածախսով	ԳԻՆԸ Է ՈՍԿՈՒՑ 15 r. 50 կ. ԱՐԾԱԹԻՑ 3 r. 50 կ. ճանապարհածախսով

Դիմել՝ Russie, Tiflis, Veliaminovckaia 24 V. Vardanian 20—20

ԻԻՆԻՕՆ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՐԱՐԻԶ 1828—1829

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Ի ՐԱՐԻԶ 9, ԲԼԱՍ ՎԱՆՏՕՄ, 9

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԿԱՓԵՍԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼ

Դրամագլուխ և պահեստ	329	Միլիոն Ֆրանք
1906ին գանձուած ապահովագին	30	» »
Մինչեւ 1906ի վերջը հատուցեալ վնասք	480	» »

Ինչպէս այս թուանշաններէն կ'երեւի, Ընկերութեան դրամագլուխն ու պահեստի գումարն է 329 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ որ նոյնպէս երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ ԻԻՆԻՕՆԻ ապահովագրողաց:

Արեւելքի համար մասնաւոր զեղչեալ սակացոյց. նպաստաւոր պայմաններ՝ ան համեմատ կերպով աւելի ԳԵՐԱԶԱՆՑ քան ո՛ և է Ընկերութեան պայմանները: Ապահովագրութեան ամէն ձեւերը ամենէն ածան գիներով, օրինակի համար ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒ, ԽԱՌՆ, ԴՐԱՄՕԺԻՏԻ, և.այլն. և.այլն.:

Ընկերութեան Դրամատունն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՑՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդհ. Տնօրէնութիւն
Ընդհ. Տնօրէն ՍԻՄՈՆ ԳԱՑՍԷՔԼԵԱՆ
Պեռ ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Պոլիս, Մուլթան-Համամ, Բաթրիջը Օղլու Բասաժ:
Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ:

ՄՈԽՐԱՋՈՒՐԻ ՊԷՏՔ ՉԿԱՅ
ՈՐ ԿԸ ՓՏԵՑՆԷ ՁԵՐՄԱԿԵՂԷՆԸ ԱՅԼ
ՎԱՐԷՔԻՆԱՅԻ
ՈՐ ՆՈՐ ԿԸ ՊԱՀԷ ՁԱՅՆ

Դիւս իտալացի նշանաւոր բիմիագէտ Հերբիլ Ռամարինիի 75% խնայողութիւն!!! Մեծ դիւրութիւն, կատարեալ մաքրութիւն եւ ներկութիւն

ԱՆԹԵՐԻ ՀԱԿԱՆԵՒՈՒՄ

ԵԹԷ ՓՈՐՁԷՔ՝ ԴՈՒՐ ԱԼ ՊԻՏԻ ՀԱՄՈԶՈՒԻՐ

Քանի մը մրցանակներ ստացած է զանազան ցուցահանդէսներէ, վկայագիրներ՝ զանազան կառաւարներէ, տեղեկագիր պալատան քիմիագէտ Պ. Սինկրոսէ և կայս. բժշկական վարժարանի բրոֆէսէօր Տօքթ. Ճէլլանէսէ:

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԳՈՅՈՒԹԻՒՆԻ ՌՈՎ ԿԸ ԳԱՆՈՒԻ

Միակ ներկայացուցիչ Թուրքիոյ եւ Պուլկա իոյ համար
ԲԱԲԱԵՍԱՆՆՈՒ, ՓՕԼԱՆԻ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Պաղատ խան, թիւ 7, Կ Պոլիս
ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒՈՒՆ ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ 50—45

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՑՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին. Բեռերապուրկ

Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ արկածներու, համբարձութեան պատասխանատուութեան, երկաթուղիի եւ յոգնեալի մէջ, ապրանքներու փոխադրութեան եւ յուրաքանչիւր տեսակներու խորհրդակցութեան դէմ:

Ընկերութեան դրամագլուխը, ամբողջապէս վճարուած	10,666,666 ֆր.
Երաշխաւորութեան պաշար	162,600,000 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար	460,946,000 »
1906 տարուան մէջ գանձուած ապահովագին ու տոկոս	75,130,000 »

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել
Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին Ա. ՀԻՒՐՄԻԶ 11 50—18

ՍԻՆԿԷՐ
ԿԱՑՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՏԹԱՑԹԻՂ
THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կոճի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց տեսակնուութեամբ այնքան գնահատուած են, որ ուրիշներու ամէն կողմը տարածուած են և բոլոր ընտանիքներու, դերձակներու ու կօշկարարներու լաւ Սինկէրի մեքենայ տկած և գործածել: Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 490է աւելի պատուոյ վկայական և չքաղդրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն:

Մասնաճիւղեր բոլոր գլխաւոր Թուրքիոյ մէջ:

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին մանաւանդ Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուներուն մէջ:

Բերա) 1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէի դիմաց թիւ. 343 և. 343 գրկին:
) 2. » » Պալտիա Սերայի դիմաց:
Գալաթա 1. Սինկէր խան Թիւնէլի հոսը:
) 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց:
Գալաթա) 1. Աւլիման Համամ թիւ. 2:
) 2. Յանիքեան Գայրաթա, Թրամվայի կայարանին դիմաց թիւ. 18:
Սկիւտար) Զայրէք Պոյը, թիւ. 120:

Դասերը և նորոգութիւնները ձրի: Սինկէր Ընկերութեան կնդր. վաճառատեղին կը գտնուի Բերա. Մեծ փողոց թիւ. 343 և. 343 գրկին. Մասդիս ոչ Ցիւղ
Օգնական ուներ: 16 50—34

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 Օգոստ. 2/14 եւ 1320 Սեպտեմբեր 20 թուակիր Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Գալաթիա, Նաղլը խան, Հէզարէն փողոց, թիւ 14, Բօօրէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Մ. Ի. Սաատք, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահէք Գարու թիւ 10.
Պոլիս, Սպտի պէյ և Ընկ. Վէրնէէֆիլէր փողոց.
Պոլիս, Պ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գարու Իզմիր փողոց.
Գատրգիւղ, Ալեքսանդր Անասթասիատիս չուկայի հրապարակ.
Գատրգիւղ, Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա ճաատէսի.
Պէօյիւ-քաէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէօյիւքաէրէ ճատէսի, թիւ 137.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, թիւ 12 Թիւնէլ խան.
Մեծ Կղզի, Ըէսուլ էֆ.
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիտէ. [illegible] բանի հրապարակ.
Սան Սթէֆանօ, Թէլէֆեան էֆ.:

17 Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ:

ԱՆԱՏՈԼԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Սրթեւեկութիւն կառախումբերու 1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) երկուշաբթի օրեն սկսեալ

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԳՈՆԻԱ

ԵՐԹ Գնդ. 228 խառն Ան.		ԴԱՐՁ Գնդ. 224 խառն Իզկ.
Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	Ժ. Վ.
12 —	մկն. Էսկի-Շէհիր	ժմն. 3 —
12 42	» Կեօքսէ Բրուրք	մկն. 2 20
1 39	» Սապօնիոր Բունար	» 1 38
2 33	» Աբաքանա	» 12 42
3 14	» Զէքիւրլէր	» 11 53
4 11	» Տեօյէր	» 11 05
4 40	» Իհսանիյէ	» 10 20
5 04	» Համամ	» 9 53
5 14	» Կոզլիկէօլ Համամ	» 9 44
5 41	ժմն. Աֆ. Գարա Հիսար	մկն. 9 13
6 01	մկն. Աֆ. Գարա Հիսար	ժմն. 8 53
6 41	» Գէօյիւք Զօրանլար	» 8 20
7 36	» Զայ	» 7 33
8 21	» Իսկիշէհիր	» 6 40
8 45	» Սարսխան	» 6 15
9 16	» Աղ չէհիր	» 5 53
9 48	» Ազարի քէօյ	» 5 13
10 30	» Զավուշճը քէօյ	» 4 35
11 08	» Իլկին	» 4 03
11 55	» Դուարն-Խանը	» 3 09
12 50	» Սէրայ-Ինի	» 2 27
1 22	» Մէլուան	» 1 47
2 22	» Բունար-Պաշը	» 12 42
3 —	ժմն. Դոնեա	մկն. 12 —
Իրիկ.		Առաւ.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԷՆԿԻՒՐԻ

ԵՐԹ Գնդ. 122 առն. Ան.		ԴԱՐՁ Գնդ. 121 խառն Իրկ.
Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	Ժ. Վ.
1 —	մկն. Էսկի Շէհիր	ժմն. 11 —
1 44	» Ագ Բունար	մկն. 10 18
2 24	» Ալբիւ Քէօյ	» 9 46
3 4	» Գէյլիք Ախուր	» 8 58
4 9	» Սարիքէօյ	» 8 1
4 58	» Գիչէր	» 7 4
5 35	» Սասիլէր	» 6 27
6 9	» Գէյլիք Քէօփրիւ	» 6 —
7 3	» Բօլաթլի	» 5 16
8 21	» Մալի Քէօյ	» 3 49
9 15	» Սէնճան Քէօյ	» 2 47
10 —	ժմն. Էնկիւրիւ	մկն. 2 —
Իրիկ.		Առաւ.

ՀԱՄԻՏԻԷ - ԱՏԱԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Գնդ. 424 խառն Իրկ.		ԴԱՐՁ Գնդ. 421 խառն Ան.
Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	Ժ. Վ.
7 15	մկն. Համիտիէ	ժմն. 5 03
7 33	ժմն. Առա-Բազար	մկն. 4 45

ԱԼԱԵՈՒՆՏ - ՔԷՕՓԱՀԻԱ

ԵՐԹ	Գնդ. 322 խառ. Ան.	Գնդ. 324 խառ. Իր.
Կայարան	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Ալաեուն մկն.	2 35	12 45
Քէօթահիա ժմն.	2 55	1 05
ԴԱՐՁ	Գնդ. 323 խառ. Ան.	Գնդ. 323 խառ. Իր.
Կայարան	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Քէօթահիա մկն.	2 —	12 05
Ալաեուն ժմն.	1 40	11 45

ՀԱՑՏԱՐ ՓԱՇԱ — ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ

ԵՐԹ Կառ. Թ. 44 խառ. Ժ. Վ.	Թ. 46 խառ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		Կառ. Թ. 41 խառ. Ժ. Վ.	ԴԱՐՁ Թ. 43 խառ. Ժ. Վ.
առ. 12 32	իր. 7 45	մկն.	Քարաքէօյ Կամուրջ	ժմն.	4 44	առ. 11 55 իր
12 52	8 05	ժմն.	Հայտարփաշա	մկն.	4 24	11 15
1 22	8 15	մկն.	» »	ժմն.	4 12	10 54
2 37	9 29	ժմն.	Բէյճիք	մկն.	2 58	9 50
2 45	9 40	մկն.	»	ժմն.	2 44	9 39
3 06	10 01	»	Թուզլա	մկն.	2 24	9 17
3 28	10 24	»	Կէյզէզ	»	2 02	8 55
3 05	10 48	»	Ծիլ Իսքէլէսի	»	1 35	8 26
4 —	10 58	»	Թավշանճիլ	»	1 19	8 16
4 16	11 17	»	Հէրէքլի	»	1 08	8 06
4 37	11 39	»	Եարջամա	»	12 41	7 42
4 49	11 51	»	Թիւթիւն Զիֆթլիք	»	12 29	7 30
4 59	12 02	»	Տէրինճէ	»	12 18	7 21
5 13	12 18	ժմն.	Իզմիտ	մկն.	12 —	7 06
5 38		մկն.	»	ժմն.		6 41
6 11		»	Գէօյիւք Տէրճէնա	մկն.		6 10
6 39		»	Սապանճա	»		5 41
7 03		»	Համիտիէ	»		5 25
7 44		»	Կէյվէ	»		4 32
8 04		»	Աք Հիսար	»		4 10
8 33		»	Մէչիտէլի	»		3 45
8 57		»	Լէֆքէ	»		3 13
9 32		»	Վէզիր Խան	»		2 38
10 12		ժմն.	Գիլէճիկ	մկն.		2 02
10 24		մկն.	»	ժմն.		1 50
11 32		»	Քարաքէօյ	մկն.		1 —
12 13		»	Գօզլէիւք	»		12 24
12 59		»	Ին Իսնիլ	»		11 48
1 29		»	Զուքուր Հիսար	»		11 16
նր. 2 07		ժմն.	Էսկի Շէհիր	»		10 40 առ.

WILSON LINE
HULL-CONSPLE-NOVOROSSISK-ODESSA

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍՔԷՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԻՔ

Ընդմէջ Հալի, Կ. Պոլսոյ եւ Օդեսայի

Հեւանք	Թոնս	Հեւանք	Թոնս	Հեւանք	Թոնս	Հեւանք	Թոնս	Հեւանք	Թոնս
Ալպանա	1669	Տիրա	4811	Հիսարլիք	1531	Մարսելլա	3709	Սարքիս	1119
Գլենքիթ	3667	Ֆամինա	938	Հիսարլու	3720	Մէրքատ	3557	Տիբէրիա	1735
Անճէլս	1541	Ֆուրա	2338	Հարարթիթ	1600	Միլս	1057	Սիլվիա	119
Լիթանդա	2277	Տրանդ	1715	Հանմարեդ	595	Մանչէսթէլլա		Սթէրա	1202
Գասանա	1822	Տինամա	594	Իսանա	2354	Մուրիլա	3419	Թասոս	1323
Գրասարինա	1264	Էրդա	3484	Խասան	5540	Նէգրա	1935	Բ. Ռիւիլսան	1546
Գլենֆալլ	4481	Լիսբարան	1520	Ճիրան	1080	Օսանա	4100	Քարթա	3327
Դէլտա	1371	Էրանդ	1841	Գիլնա	1053	Ինթարքէ	4036	Թալիա	1470
Գալիրան	1237	Ֆիսա	954	Գալլիա	2307	Օրլանա	1535	Սուրիա	342
Դարէ	1244	Ֆինլանտ	1828	Գանտ	1700	Գալէրա	1637	Վասա	1916
Գարդ	1094	Ֆլամինկ	349	Լէս	1058	Բալ	510	Վալ	1289
Զիրգա	2729	Գրանդիսան	4582	Լէսանֆ	2272	Բիրլա	3329	Վալֆարան	2351
Սուէֆ	1831	Կուլէ	3060	Լիվորնո	1643	Բիհալա	1553	Եէա	1350
Դուրաս	4235	Կիլանա	1143	Լարնակա	3191	Բալլ	1813	Զէտ	1300
Գանդ	2905	Գորդ	1011	Մալտա	734	Բանէր	1789	Փարս	
Դարա	895	Գրանա	1695	Մարենգո	1273	Բարտանա	136	Տարտ	

Ընդհանուր մանրամասնութիւն Հալէն հոս կը ստանան:
Լարնակայ շոգենաւը, նաւապետ Կրիչան:
Միքաս շոգենաւը, նաւապետ Թորբ:
Ընդհանուր մանրամասնութիւն Հալէն հոս կը ստանան:
Քասարիլ շոգենաւը, նաւապետ Ճոն:
Տեղեկութիւններ՝ Տ. ՀԻԼՏ ԵՂԲԻՐՆԵՐ
Թիւ. 33—34, Գիւլբէնկեան Ճիւլէթ խան. Գալաթիա 19 50—31

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՅՈՑՑ ՏՈՒԱՒ ԹԷ
ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Իցնիրի կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վճռին համաձայն

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ տկարակազմներու համար:

50—19

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՑՍ. ՊԱՆՔԱ
Քրէքի Ֆօնսիկ Էմիքսիկնի 1886ի օրշաբերութեան պարտաթուղթերուն 1909 մարտ 1ի ամօրթիսմանի վիճակահանութիւնը

Ազդ.— *Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կեդրոնատեղին, Պոլսոյ իր գործակալութիւնը և Բերայի գրասենեակը այդ պարտաթուղթերը կ'ապահովագրեն հարիւրին հարիւր վնասման կուրսային դիմ, չափաւոր գնով մը: Գրէսիվօնսիէ պարտաթուղթերուն այսօրուան գինն է 288 ֆր., որով կորուստը չուրջ 35 ֆրանքի կը հասնի:*

* *

Ազդ.— *Թէմպէքիի 4% Բրիօրիթէ օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներէն կը ծանուցուի թէ 1909 փետր. 1/14էն սկսեալ պայմանաժամը այդ թուականին աւարտող թիւ 32 կտրոնին և անցեալ յունուար 1/14ին քաշուած ամօրթի վիճակահանութեան պարտաթուղթերուն վճարումը պիտի կատարուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կէնէրէլ կտրոններուն և պարտաթուղթերուն, որոնց պէտք է ընկերանան թուակիր պօրտրոներ, տէրերուն պիտի յանձնուի ընկալագիր մը, որ չորեքշաբթեան թուականէն 10 օր յետոյ, պարտի ներկայացուիլ Օսմ. Կայս. Պանքային, Ղալաթիա:*

Կ. Պոլիս, 3 փետր. 1909

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.— Հանր. Պարտքի վարչութեան Թղթեալ Հասոյթներու Տնօրէնութիւնը ճանաչելի կը դնէ Փոկէայի աղին արտադրման իրաւունքը և վաճառումը Արեւելեան Բուսէլիի ու Պուլկարիայի մէջ, յանձնառուելանց տարարկին պայմաններուն համաձայն, որ Ընդհ. Տնօրէնութեան գրասենեակներուն մէջ կը գտնուի: Առաջարկները գրաւոր պէտք է ըլլան և տպագրուած թուղթի վրայ, զոր կարելի է ձեռք բերել Վարչութեան կեդրոնատեղիէն: Առաջարկները 30 օր պայմանաժամի մէջ պէտք է ուղղուին Ընդհ. Տնօրէնութեան, այսինքն յուն. 12/25էն սկսեալ մինչեւ 11/24 փետր.ի իրիկունը (ժամը 11, Ը. Թ.), որուն յաջորդ օրը պիտի քննուին առաջարկները: Սակայն առաջարկի հետ պէտք է գտնուի երաշխաւորութեան գումարի համար տրուած ընկալագիրը. նկատողութեան չպիտի առնուին այն առաջարկները, որոնց չեն ընկերանար ընկալագիրը: Նուազագոյն գինն է թոնսն 54 ղրուշ, օսմ. ոսկին 100 ղրուշէն, տարեկան 10,000 թոնսի համար՝ երկու տարի, սկսեալ 1909 մարտ 1/14էն: Այդ գինը իւրաքանչիւր 1000 քիլօ խառն աղին համար է, առանց ծախքի Փոկէայ յանձնելի: Առուրդի գործողութիւնները պիտի շարունակուին Վարչութեան կեդրոնատեղին, 1909 փետր 12/25ին, կէս օրէն յետոյ, ժամը 9-10 (Ը. Թ.): Առաջանալ առուրդի թուականէն սկսեալ՝ 48 ժամ պայմանաժամ պիտի տրուի վերջնական առուրդին համար, որ %ին 5 յաւելումով մի՛այն կրնայ վերակսիլ: Այս առուրդն ալ ժամը 11ին պիտի կատարուի տրուած ամէնէն բարձր գնոյն վրայ: Երբ վերջնական առուրդին տեսնենք նշմարուի որ տրուած ո և է գին չէ հաւասարած 4րդ յօդուածին մէջ սահմանուած նուազագոյն գնոյն, առաջարկները չեղեալ պիտի համարուին: Այն տեսնենք Վարչութիւնը իրեն կը վերապահէ իր շահերուն համապատասխան գործելու իրաւունքը նոր առուրդի մը ձեռնարկելով կամ ուրիշ եղանակ մը կ'ընտրէ Փոկէայի աղը արտադրելու և ծախելու համար Բուսէլիի մէջ ու Պուլկարիա: Անոնք որ կը փափագին առուրդի մասնակցիլ, կրնան ժամը 8—10 (Ը. Թ.) դիմել Վարչութեան կեդրոնատեղին, ուր կը գտնուի յանձնառութեանց տետրակը, ինչպէս բսուած է քիչ մը վերը, տեղեկանալու համար անոր պարունակութեան: 9—6

Cie RUSSIE

Navigaiion à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթական երթեւեկութիւններ

Փետրուար
Դշ. 5/18 Իսէպոլի, Սիրոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասօն, Տրապիզոն, Ռիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին:
Դշ. 5/18 Օտեսա. Իրիկուան ժամը 4ին:
Եշ. 6/19 Իզմիր, Պիրէոն և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին:
Եշ. 6/19 Օտեսա. ժամը 4ին:
Ուր. 7/20 Սէվաստօպոլ. ժամը 10ին:
Շբ. 8/21 Օտեսա. ժամը 10ին:
Շբ. 8/21 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիօս, Հոռդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բոռ-Սաիտ և Աղեքս. ժամը 4ին:

50—43

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՑԱՃԵԱՆ